

УДК 332.122:352:341.171(4-672ЄС:477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/39.30>**Шульга О.А.**доктор економічних наук, професор
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3230-3124>**Марухленко О.В.**доктор наук з державного управління, доцент
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8050-6615>**Олещенко В.Ю.**кандидат наук з державного управління
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1490-8875>

ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ВІД ІНСТИТУЦІЙНИХ СТАНДАРТІВ ЄС ДО СТРАТЕГІЙ ЛОКАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У статті ідентифіковано та класифіковано ключові економічні, соціальні та екологічні виклики, що постали перед територіальними громадами внаслідок збройної агресії. Встановлено, що основними детермінантами деградації регіональних систем є руйнування виробничих ланцюгів, масова міграція людського капіталу та критичне забруднення природних екосистем. Доведено, що ефективна протидія цим явищам можлива лише за умови впровадження багаторівневої моделі управління, яка гармонізує принципи субсидіарності та територіальної згуртованості ЄС із національними стратегіями відновлення. Особливу увагу приділено аналізу законодавчих трансформацій, що забезпечують перехід до стратегічного програмування та використання цифрових інструментів моніторингу, зокрема екосистеми DREAM. Обґрунтовано пріоритетність людиноцентричного підходу, який інтегрує розвиток інклюзивної інфраструктури та соціальну безбар'єрність у плани локального економічного зростання. Показано, що адаптація європейських методик оцінки впливу дозволяє превентивно коригувати регіональні стратегії, забезпечуючи їхню відповідність вимогам Європейського зеленого курсу та сприяючи залученню ресурсів структурних фондів.

Ключові слова: регіональна політика, політика згуртованості, європейська інтеграція, децентралізація, структурні фонди, субсидіарність, якість життя, стратегічне планування, відновлення України, сталий розвиток.

Постановка проблеми. Сучасний етап державотворення в Україні характеризується інтенсивною адаптацією національної інституційної системи до стандартів Європейського Союзу, що вимагає перегляду парадигми регіонального розвитку. Політика згуртованості ЄС, яка базується на принципах територіальної єдності та соціальної справедливості, пропонує випробуваний часом інструментарій для подолання економічної депресивності та стимулювання зростання громад. Для України актуальність дослідження цих механізмів набуває особливого значення через необхідність вирішення безпрецедентних викликів: глибоких соціально-економічних розривів між регіонами, руйнування інфраструктури внаслідок збройної агресії та екологічних криз. Формування стійкої моделі регіонального управління, що відповідає європейським критеріям моніторингу та оцінки, є стратегічною умовою не лише для отримання доступу до структурних фондів ЄС, а й для забезпечення високої якості життя громадян у кожній окремій громаді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади державної політики згуртованості та

децентралізації досліджують такі вчені, як Л. Бенюска [7], В. Куйбіда [6], І. Сторонянська [7; 8], А. Ткачук [6], Т. Забуковець-Ковачич [6] та ін. Попри наявність ґрунтовних праць, присвячених реформі децентралізації та загальним засадам євроінтеграції, залишається недостатньо висвітленим аспект практичної конвергенції інструментів моніторингу ЄС із вітчизняною системою стратегічного планування. Зокрема, потребує глибшого аналізу питання адаптації інвестиційних програм структурних фондів до специфічних потреб регіонів, що перебувають у кризовому стані. Також недостатньо охарактеризовано механізми верифікації впливу регіональної політики на покращення соціальних індикаторів якості життя в умовах обмеженості ресурсів.

Мега статті – провести системний аналіз засад регіональної політики Європейського Союзу та визначити шляхи їх імплементації в українську практику з урахуванням сучасних соціально-економічних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Становлення регіональної політики Європейського Союзу було зумовлене необхідністю подолання структурних

диспропорцій між територіями, що виникли внаслідок нерівномірного промислового розвитку та географічної віддаленості окремих регіонів від економічних центрів. Історичним початком системної підтримки територій вважається 1975 рік, коли було створено Європейський фонд регіонального розвитку. Цей крок став відповіддю на розширення Європейського Співтовариства та вступ країн із менш розвиненою інфраструктурою, що вимагало запровадження механізмів фінансової солідарності для збереження цілісності спільного ринку. З прийняттям Маастрихтського договору в 1992 році політика згуртованості набула статусу фундаментального завдання ЄС, спрямованого на зміцнення економічної, соціальної та територіальної єдності.

Головною метою регіональної політики ЄС є скорочення розриву в рівнях розвитку різних регіонів та подолання відсталості територій, які мають найменш сприятливі умови. Це досягається шляхом стимулювання інвестицій у цифрову трансформацію, екологічну сталість, розвиток людського капіталу та транспортну мережу. Політика спрямована на створення умов, за яких кожен мешканець ЄС, незалежно від місця проживання, має доступ до якісних соціальних та економічних можливостей, що сприяє загальній стабільності інтеграційного об'єднання [1–2; 7].

Ефективність реалізації цих цілей забезпечується дотриманням базових принципів, що формують архітектуру управління регіональним розвитком [1]:

- Принцип концентрації. Ресурси спрямовуються переважно на вирішення найбільш критичних проблем у регіонах із найнижчим рівнем валового внутрішнього продукту на душу населення. Це дозволяє уникнути розпорошення коштів та забезпечити максимальний вплив на економічне вирівнювання.

- Принцип програмування. Фінансування здійснюється не на окремі розрізнені заходи, а в межах багаторічних програм, що базуються на глибокому аналізі потреб територій. Це гарантує послідовність та передбачуваність інвестиційної діяльності.

- Принцип партнерства. Управління політикою передбачає тісну співпрацю між Європейською Комісією, урядами держав-членів, регіональною владою та представниками громадянського суспільства. Такий багаторівневий підхід забезпечує врахування інтересів усіх стейкхолдерів.

- Принцип додатковості. Фінансова підтримка з фондів ЄС не повинна замінювати національні видатки держави на регіональний розвиток. Навпаки, кошти Союзу залучаються як доповнення до власних ресурсів країн-членів, що стимулює внутрішню відповідальність за результати реформ.

Зазначені вище принципи формують стійку систему координат, у межах якої здійснюється стратегічне планування та імплементація проектів. Вони забезпечують легітимність розподілу ресурсів та прозорість управлінських процесів, що є критично важливим для інтеграції України до європейського інституційного простору.

Фінансова основа регіональної політики Європейського Союзу базується на системі структурних та інвестиційних фондів, кожен з яких має чітко визначену цільову спрямованість [6]. Основним інструмен-

том є Європейський фонд регіонального розвитку, діяльність якого зосереджена на інвестуванні в інфраструктурні об'єкти, підтримку малого та середнього бізнесу, а також у технологічні інновації. Фонд спрямовує ресурси на нівелювання територіальних диспропорцій шляхом фінансування проектів, що підвищують конкурентоспроможність регіонів та сприяють цифровій трансформації виробничих процесів.

Доповнює цю систему Європейський соціальний фонд, роль якого полягає у зміцненні соціальної складової згуртованості. Ресурси фонду спрямовуються на підвищення рівня зайнятості, професійну підготовку та перепідготовку кадрів, а також на боротьбу з бідністю та соціальним відчуженням. Європейський соціальний фонд інвестує в інтеграцію вразливих груп населення у ринок праці та розвиток інклюзивної освіти, що забезпечує соціальну стабільність у межах окремих територіальних одиниць.

Важливе значення має Фонд згуртованості, доступ до якого мають країни-члени, чий валовий національний дохід на душу населення становить менше 90% від середнього показника по ЄС. Пріоритетними напрямками його фінансування є розвиток транс'європейських транспортних мереж та реалізація екологічних програм великого масштабу, зокрема у сфері енергоефективності та відновлюваних джерел енергії. Окремим механізмом виступає Фонд справедливого переходу, створений для підтримки регіонів, що стикаються із серйозними соціально-економічними викликами під час переходу до кліматичної нейтральності, особливо територій, залежних від вугільної промисловості.

Реалізація інвестиційних програм відбувається через механізм багаторівневого управління, де стратегічні напрями визначаються на рівні ЄС, а безпосередній вибір та впровадження проектів здійснюються національними та регіональними органами влади. Це забезпечує поєднання стратегічної цілісності з урахуванням специфічних потреб локальних територій. Кошти фондів надаються на умовах співфінансування, що вимагає від держав-членів залучення власних ресурсів, забезпечуючи тим самим стійкість та довгостроковість результатів інвестиційної діяльності. Таким чином, система структурних фондів виступає комплексним інструментом підтримки економічного зростання та соціальної конвергенції в межах усього Європейського Союзу.

Ефективність регіональної політики Європейського Союзу базується на жорсткій системі підзвітності, що реалізується через багаторівневий моніторинг та регулярну оцінку результативності. Моніторинг визначається як безперервний процес збору кількісних та якісних даних про хід реалізації програм, що дозволяє управлінським структурам відстежувати дотримання графіків фінансування та досягнення проміжних показників. Основним інструментом тут виступають інтегральні системи індикаторів, які поділяються на індикатори ресурсів (використані кошти), індикатори продукту (конкретні фізичні результати, наприклад, кілометри збудованих доріг) та індикатори результату (зміни в соціально-економічному стані регіону).

Оцінка впливу, на відміну від моніторингу, має більш глибокий аналітичний характер і спрямована на визначення причинно-наслідкових зв'язків між впрова-

дженими заходами та реальними змінами в рівні життя населення. В межах європейської практики застосовуються три основні етапи оцінювання [6]:

- Ex-ante (попередня оцінка) – проводиться на етапі планування для аналізу доцільності програми, прогнозування потенційних ефектів та визначення базових значень для майбутніх показників;

- On-going (поточна оцінка) – здійснюється в процесі реалізації для виявлення відхилень від стратегічних цілей та оперативного коригування управлінських рішень;

- Ex-post (підсумкова оцінка) – виконується після завершення програмного періоду для аналізу загальної ефективності, сталості досягнутих результатів та вивчення досвіду для майбутнього планування.

Методологія оцінки поєднує кількісні методи (статистичний аналіз, економетричне моделювання) із якісними підходами (глибинні інтерв'ю, фокус-групи зі стейкхолдерами, аналіз тематичних досліджень). Важливим аспектом є використання контрфактичного аналізу, який дозволяє порівняти розвиток регіону, що отримував підтримку, із гіпотетичним станом цього ж регіону без залучення фондів ЄС. Це забезпечує об'єктивність висновків щодо чистого впливу інвестиційних програм.

Система моніторингу та оцінки в ЄС виконує не лише контрольну, а й когнітивну функцію, перетворюючи накопичений досвід на нові знання. Такий підхід гарантує цільове використання бюджетних асигнувань та сприяє постійному вдосконаленню інструментів регіонального розвитку, що є критично важливим для України в процесі побудови прозорої системи управління відновленням.

Сучасний етап регіонального розвитку в Україні характеризується поєднанням системних трансформаційних проблем та кризових явищ, зумовлених збройною агресією [3-5; 8]. Економічні виклики виявляються у глибокій деіндустріалізації традиційних промислових центрів, руйнуванні логістичних ланцюгів та втраті значної частини виробничих активів. Спостерігається суттєве посилення міжрегіональної асиметрії: у той час як окремі західні та центральні регіони адаптуються через релокацію бізнесу, прифронтові та деокуповані території стикаються з критичним падінням інвестиційної привабливості та дефіцитом фінансових ресурсів для самовідновлення. Нерівномірність економічного потенціалу створює ризики для фінансової спроможності місцевих громад, збільшуючи їхню залежність від державних трансфертів.

Соціальні виклики тісно пов'язані з демографічною кризою та масовим вимушеним переміщенням населення. Масштабна міграція як усередині країни, так і за її межі, спричинила деформацію ринку праці та дефіцит кваліфікованих кадрів у ключових секторах економіки. Для громад, що прийняли велику кількість внутрішньо переміщених осіб, критичним є надмірне навантаження на соціальну, освітню та медичну інфраструктуру. Одночасно у постраждалих регіонах спостерігається руйнування житлового фонду та об'єктів життєзабезпечення, що поглиблює соціальне відчуження та знижує рівень людського капіталу через обмежений доступ до базових соціальних послуг.

Екологічні виклики набули характеру системної загрози, яка виходить за межі суто природоохорон-

них питань. Бойові дії спричинили масштабне забруднення ґрунтів та водних ресурсів продуктами вибухів, паливно-мастильними матеріалами та залишками військової техніки. Руйнування промислових об'єктів та об'єктів критичної інфраструктури, таких як Каховська ГЕС, призвело до катастрофічних змін екосистем цілих регіонів, що має довгострокові наслідки для сільськогосподарства та питного водопостачання. Особливою проблемою є необхідність утилізації колосальних обсягів відходів руйнування та очищення територій від мін і вибухонебезпечних предметів, що є обов'язковою умовою для будь-якої господарської діяльності. Комплексність цих викликів вимагає від держави не просто точкового реагування, а розробки диференційованої регіональної політики, яка б враховувала специфіку кожної території. Вирішення зазначених проблем є необхідною умовою для відновлення економічної активності та забезпечення безпечного середовища для життєдіяльності громадян, що є ключовим складником політики згуртованості.

Трансформація системи управління регіональним розвитком в Україні нерозривно пов'язана із запровадженням законодавчих ініціатив, що базуються на засадах децентралізації та європейських стандартах врядування. Ключовим етапом у цьому процесі стало прийняття та подальше вдосконалення Закону України «Про засади державної регіональної політики» [4], який заклад правове підґрунтя для переходу від директивного управління до стратегічного планування. Ці зміни передбачають розширення повноважень органів місцевого самоврядування, що дозволяє громадам самостійно визначати пріоритети розвитку та розпоряджатися фінансовими ресурсами, отриманими через механізми бюджетної децентралізації.

Суттєвий вплив на управлінську архітектуру здійснила цифровізація державних процесів. Впровадження електронних систем управління, таких як DREAM (Державна цифрова екосистема для підзвітного управління відновленням), забезпечує прозорість розподілу коштів та дозволяє здійснювати моніторинг реалізації проєктів у режимі реального часу. Це не лише мінімізує корупційні ризики, а й сприяє підвищенню ефективності планування, оскільки управлінські рішення базуються на актуальних верифікованих даних. Законодавче закріплення використання таких цифрових інструментів є обов'язковою умовою для співпраці з міжнародними фінансовими інституціями та впровадження політики згуртованості.

Важливим аспектом інституційних змін є реформування системи державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) та пошук нових інструментів фінансування, адаптованих до умов воєнного стану. Законодавчі корективи дозволяють спрямовувати ресурси не лише на капітальне будівництво, а й на критичну інфраструктуру та підтримку релокованого бізнесу. Водночас посилення вимог до розробки стратегій розвитку територіальних громад стимулює місцеву владу до комплексного підходу, де економічне зростання інтегрується з соціальною стійкістю та екологічною безпекою.

Таким чином, сучасне законодавче поле України поступово еволюціонує у бік створення інклюзивної системи управління, де вертикаль державної влади гармонізується з ініціативами на місцях. Це створює необ-

хідну інституційну базу для ефективного засвоєння майбутньої допомоги в межах структурних фондів ЄС та забезпечує спадковість реформ, незалежно від зовнішніх чинників. Стабільність та прогнозованість законодавчого регулювання є визначальним фактором для залучення довгострокових інвестицій у розвиток українських регіонів.

Покращення якості життя населення в умовах повоєнного відновлення потребує диференційованого підходу, що базується на специфічних потребах різних категорій територій. Пріоритетним напрямом для всієї країни є забезпечення безпекового складника, що включає розбудову мережі захисних споруд, гуманітарне розмінування та відновлення об'єктів критичної інфраструктури. Без базових гарантій безпеки неможливе повернення людського капіталу та відновлення економічної активності, що є первинною умовою для стабілізації рівня життя в деокупованих та прифронтових районах.

Важливим пріоритетом є модернізація соціальної сфери через впровадження стандартів безбар'єрності та інклюзивності. Це передбачає не лише фізичне відновлення лікарень та шкіл, а й зміну підходів до надання послуг, зокрема, розвиток цифрової медицини, розширення мережі центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) та адаптацію освітніх програм до вимог сучасного ринку праці. Для регіонів із високою концентрацією внутрішньо переміщених осіб стратегічною потребою є розширення житлового фонду та створення умов для довгострокової інтеграції нових мешканців у місцеві громади, що запобігає виникненню соціальної напруги.

Економічна стійкість громад має базуватися на підтримці малого та середнього підприємництва через створення індустріальних парків та податкові преференції для інноваційних виробництв. Пріоритет має надаватися проєктам із високою доданою вартістю та екологічно чистим технологіям, що відповідає концепції Європейського зеленого курсу. Для аграрних регіонів ключовим є розвиток переробної галузі, що дозволить зміцнити локальні бюджети та забезпечити зайнятість населення в сільській місцевості. Таким чином, якість життя в українських регіонах визначається синергією безпеки, доступності соціальних благ та можливостей для самореалізації громадян у межах стійкої місцевої економіки.

Висновки. Отже, трансформація регіональної політики України є незворотним процесом, який вимагає

глибокої конвергенції національних інститутів із європейськими стандартами згуртованості. Регіональна політика Європейського Союзу, що базується на принципах солідарності та стратегічного програмування, виступає фундаментальним орієнтиром для реформування вітчизняної системи управління, де ключовим фактором успіху стає здатність до багаторівневого врядування. В умовах подолання системних економічних, соціальних та екологічних викликів, посилені війсьним станом, критично важливою стає зміна парадигми від пасивного дотування регіонів до активного стимулювання їхнього внутрішнього потенціалу через інструменти цифрового моніторингу та прозорого розподілу ресурсів.

Особливе місце в цій архітектурі посідає людина, оскільки кінцева мета будь-яких інституційних перетворень полягає у забезпеченні рівних можливостей та високої якості життя незалежно від місця проживання громадянина. Це досягається шляхом розбудови інклюзивної інфраструктури, підтримки локального підприємництва та зміцнення соціальної стійкості громад. Успішна адаптація законодавчого поля та впровадження ефективних механізмів оцінки впливу проєктів на розвиток територій є необхідною умовою для повноправної інтеграції України до спільного європейського простору, що відкриває доступ до ресурсів структурних фондів та гарантує сталий розвиток регіонів у довгостроковій перспективі. Синергія державної стратегії та місцевих ініціатив стає основою для формування життєздатної моделі територіального устрою, здатної протистояти сучасним глобальним та локальним загрозам.

Подальші наукові розвідки у межах окресленої тематики мають концентруватися на практичних аспектах інтеграції України до європейського простору згуртованості. Перспективним напрямом є дослідження механізмів адаптації смарт-спеціалізації регіонів як інструмента інноваційного оновлення територій, що постраждали від деіндустріалізації та воєнних руйнувань. Окремого вивчення потребує роль цифрових інструментів багаторівневого врядування у забезпеченні прозорості та підзвітності використання структурних фондів, що є критичною вимогою для міжнародних інвесторів, а також розвиток людського капіталу в умовах масового вимушеного переміщення населення, де науковий пошук має бути спрямований на розробку стратегій соціальної інклюзії та реінтеграції громад.

Список використаних джерел:

1. Cohesion Policy. The EU's main investment policy. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/investment-policy_en
2. Cohesion in Europe towards 2050: 8th Cohesion Report. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/communications/2022/cohesion-in-europe-towards-2050-8th-cohesion-report_en
3. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : наук. доп.; за наук. ред. д-ра екон. наук Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2020. 153 с.
4. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення: 14.01.2026).
5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.01.2026).
6. Регіональна політика: правове регулювання. Світовий та український досвід / Василь Куйбіда, Анатолій Ткачук, Тетяна Забуковець-Ковачич; за заг. ред. Р. Ткачука. Київ : Леста, 2010. 224 с.
7. Сторонянська І. З., Бенювська Л. Я. Нова регіональна політика ЄС: особливості реалізації в контексті сучасних викликів та ризиків. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2023. Вип. 1. С. 3–11. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20231\(159\)/sep20231\(159\)_003_StoronyanskaIZ,BenovskaLYa.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20231(159)/sep20231(159)_003_StoronyanskaIZ,BenovskaLYa.pdf)

8. Сторонянська І. Міжрегіональні інтеграційні процеси в Україні: тенденції та перспективи розвитку. Львів : ІРД НАН України, 2009. 392 с.

References:

1. Cohesion Policy. The EU's main investment policy. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/investment-policy_en
2. Cohesion in Europe towards 2050: 8th Cohesion Report. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/communications/2022/cohesion-in-europe-towards-2050-8th-cohesion-report_en
3. Detsentralizatsiya i formuvannya polityky rehionalnoho rozvytku v Ukraini (2020) [Decentralization and the formation of regional development policy in Ukraine]: nauk. dop.; za nauk. red. d-ra ekon. nauk YA. A. Zhalila. Kyiv: NISD, 153 p.
4. Pro zasady derzhavnoyi rehionalnoyi polityky [On the principles of state regional policy]: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 № 156-VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
5. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi stratehiyi rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky [On approval of the State Strategy for Regional Development for 2021-2027]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.08.2020 № 695. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
6. Rehionalna polityka: pravove rehulyuvannya. Svitovyy ta ukraïnskyi dosvid (2010) [Regional policy: legal regulation. World and Ukrainian experience] /Vasyl Kuybida, Anatolij Tkachuk, Tetyana Zabukovets-Kovachych; za zah. red. R. Tkachuka. Kyiv: Lesta, 224 p.
7. Storonianska I. Z., Benovska L. YA. (2023) Nova rehionalna polityka YES: osoblyvosti realizatsiyi v konteksti suchasnykh vyklykiv ta ryzykiv [New regional policy of the EU: features of implementation in the context of modern challenges and risks]. Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. Vyp. 1. P. 3–11. Available at: [https://ird.gov.ua/sep/sep20231\(159\)/sep20231\(159\)_003_StoronianskaIZ,BenovskaLYa.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20231(159)/sep20231(159)_003_StoronianskaIZ,BenovskaLYa.pdf)
8. Storonianska I. Mizhreghionalni intehratsiyni protsesy v Ukraini: tendentsiyi ta perspektyvy rozvytku (2009) [Interregional integration processes in Ukraine: trends and development prospects]. Lviv: IRD NAN Ukrainy, 392 p.

Shulha Olha, Marukhlenko Oksana, Oleshchenko Veronika
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

TRANSFORMATION OF UKRAINIAN REGIONAL POLICY IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION: FROM EU INSTITUTIONAL STANDARDS TO LOCAL DEVELOPMENT STRATEGIES

The current state of regional development in Ukraine requires a fundamental revision of approaches to territorial management in the context of deep socio-economic gaps and the need to adapt to European Union standards. The relevance of the topic is due to the need to form a sustainable model of regional renewal, which would be based on the principles of territorial cohesion and effective use of limited resources. The purpose of the article is a comprehensive analysis of the principles of EU regional policy and the development of strategic recommendations for their implementation in Ukrainian practice to ensure a high quality of life for the population and institutional stability of communities. The methodological basis of the work is a systematic approach to the analysis of socio-economic processes. In the process of research, the method of comparative analysis was used to compare the EU structural support instruments and existing mechanisms for financing regional development in Ukraine. The method of logical generalization was also used when studying the principles of subsidiarity and additionality, which allowed identifying potential growth points for the national management model. Statistical and descriptive methods were used to assess the current economic, social and environmental challenges faced by Ukrainian regions under martial law. The analysis found that the European cohesion policy offers a universal toolkit for leveling territorial asymmetries through the system of structural and investment funds. It was found that the key factor in the successful transformation of Ukrainian regional policy is not only financial support, but also the implementation of rigorous methods of monitoring and assessing the impact of projects. The critical role of legislative changes in the field of decentralization and digitalization of management as prerequisites for increasing the accountability of recovery processes was established. The priority of a people-centered approach that integrates issues of security, inclusiveness and environmental sustainability into the development strategy of each community was substantiated. The results obtained can be used by state authorities and local governments in developing and adjusting regional development strategies, as well as in forming a regulatory framework in the field of territorial management. The proposed approaches to assessing the impact of policies on the quality of life of the population will increase the efficiency of using budget funds and international technical assistance.

Keywords: regional policy, cohesion policy, European integration, decentralization, structural funds, subsidiarity, quality of life, strategic planning, restoration of Ukraine, sustainable development.

JEL classification: R58, H77, O18, D71, F02

Дата надходження статті: 02.02.2026

Дата прийняття статті: 20.02.2026

Дата публікації статті: 03.03.2026